

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Etuusjärjestelmät osana jatkuvan oppimisen järjestelmää

Etuusjärjestelmien merkitys haasteiden ratkaisussa

- Heikot perustaidot omaavien heikko osallistuminen
 - estävätkö taloudelliset tekijät joitakin osallistumasta koulutukseen?
 - missä määrin etuuksilla voidaan kannustaa koulutukseen?
- Yksilöiden kannusteet osallistua ”oikeaan” koulutukseen
 - ohjaavatko etuusjärjestelmät epätarkoituksenmukaisesti tutkintotavoitteiseen (ja ylipäätään formaaliin) koulutukseen?
 - opintojen työelämärelevanttius
- Koulutuksen kasautuminen
 - koulutustarveharkinta
 - julkisen talouden ja resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentumisen näkökulmat

Heikot perustaidot omaavien heikko osallistuminen

- OECD:n PIAAC-tutkimuksen mukaan heikot perustaidot omaavista 25-64 vuotiaista työhön liittyvään koulutukseen osallistui 29 prosenttia. 61 prosenttia ei osallistunut eikä edes halunnut osallistua
- On epäselvää, missä määrin taloudellisilla kannusteilla pystytään alentamaan kouluttautumisen esteitä ja vaikuttamaan kouluttautumishalukkuuteen erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jotka lähtökohtaisesti eivät ole motivoituneita kehittämään osaamistaan
- PIAAC-tutkimuksen mukaan taloudelliset syyt ovat pääasiallinen osallistumiseste 9 prosentilla heikot perustaidot omaavista, kun keski- ja korkean taitotason ryhmässä taloudelliset syyt ilmoitti pääesteeksi 2 prosenttia
- Etuuksilla on merkitystä, mutta ne eivät näyttäydy keskeisenä pullonkaulana tai haasteena Suomen järjestelmässä
 - OECD: Kokonaisvaltainen ohjaus, etsivät palvelut ja räätälöity koulutustarjonta
- Tärkeää onkin, että palvelujärjestelmä ohjaa, kannustaa ja tarvittaessa velvoittaa osaamisen kehittämiseen

Yksilöiden kannusteet osallistua ”oikeaan” koulutukseen

- OECD:n näkemyksen mukaan nykyinen kannustinjärjestelmä ohjaa henkilöitä osallistumaan formaaliin koulutukseen, kuten tutkintotavoitteeseen korkeakouluopiskeluun
 - Etuuksiin liittyy myöntökriteerejä, jotka vaikuttavat siihen miten hyvin niiden turvin voi opiskella erilaisia opintoja (koulutuksen järjestäjää koskevat kriteerit, vähimmäiskesto, päätoimisuuden vaatimus)
- OECD:n mukaan Suomessa tulisi tutkia mahdollisuuksia kohdentaa etuuksia nykyistä vahvemmin työmarkkinoiden kannalta relevanttiin koulutukseen.
- Etuuksien kohdentumiseen voidaan vaikuttaa ainakin kolmella eri tavalla
 - Koulutustarve- ja tarkoituksenmukaisuusharkinta
 - Ohjaus- ja neuvonta
 - Taloudelliset kannustimet

Koulutuksen kasautuminen

- Suomessa erot heikon osaamistason ja keskitason tai vahvemman osaamistason omaavien aikuiskoulutukseen osallistumisessa ovat OECD-maiden suurimpia
- Osaamisen kehittäminen kasautuu jo ennestään korkeakoulutetuilla
- Aikuiskoulutustuki ja opintotuki eivät sisällä harkintaa sen suhteen onko henkilöllä koulutustarvetta – toisin kuin työttömyysetuudet
 - Mahdollisuudet ohjata tuen kohdentumista ovat rajoitetut
- Tiettyjen ryhmien aktiivinen osaamisen kehittäminen ja –ylläpito eivät itsessään haaste. Kuitenkin, kun toisten osallistumista pyritään nostamaan on samalla mietittävä asiaa julkisen talouden ja resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentumisen näkökulmista

Etuusjärjestelmään tehtäviä muutoksia pohdittava suhteessa uudistuksen tavoitteisiin

- Jatkuvan oppimisen uudistuksen tavoitteita:
 - Osaamistason nostaminen
 - Perusasteen tutkintoa vailla olevien työkäisten määrän ja osuuden vähentäminen
 - Osaamistason ja osallistumisen lisääminen aliedustetuissa ryhmissä

Kehittämisen suuntaviivoja 1/2

- **Laajennetaan työttömien mahdollisuuksia opiskella sivutoimisesti.** Kehitetään työttömyysturvajärjestelmää siten, että työttömillä olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet opiskella työttömyysetuutta menettämättä ja ilman opintojen päätoimisuuden arviointia.
- **Arvioidaan peruskoulun jälkeistä tutkintoa vaille olevien työttömien opiskelumahdollisuuksien parantamista.** Yhtenä vaihtoehtona selvitetään työttömyysetuudella tuettuun omaehtoiseen opiskeluun liittyvän nykyisen 24 kuukauden enimmäistukiajan pidentämistä tutkinnon suorittamista varten.
- **Kehitetään opintotukea jatkuvan oppimisen edistämiseksi.** Opintotuen osalta tulisi tarkastella erityisesti mahdollisuuksia lisätukikuukausiin uusissa korkeakouluopinnoissa, tuloeroja ja oikeutta opintolainahyvitykseen.
- **Kehitetään etuusjärjestelmiä tukemaan paremmin non-formaalia kouluttautumista.** Tukimuotoja tulisi tarkastella siltä kantilta, että ne mahdollistaisivat non-formaaliin koulutukseen osallistumisen.

Kehittämisen suuntaviivoja 2/2

- **Varmistetaan toimeentulo orientoivien, motivoivien, valmentavien ja perustaitoja vahvistavien opintojen aikana, joista ei kerry osaamis- tai opintopisteitä.** Etuuksien ehtoja tulisi muuttaa niin, että ne tunnistaisivat nykyistä paremmin myös opintoja edeltävät tai niiden ohessa toteutettavat jaksot, joista ei kerry osaamis- tai opintopisteitä, mutta jotka tukevat perustaitojen ja muiden valmiuksien vahvistumista.
- **Ohjauspalveluiden kehittäminen ja resursointi TE-palveluissa.** Kehitetään työnhakijoiden palveluprosessia osaamistarpeet tunnistavaksi ja osaamisen kehittämiseen kannustavaksi. Palveluprosessin alussa tulisi laajemmin selvittää osaamiseen liittyvät puutteet ja mahdollisuudet osaamisen täydentämiseen.
- **Osana ohjausta ja koulutuksen suunnittelua selvitetään opintojen ajaksi parhaiten sopiva etuus tai muu toimeentulo.** Opintojen aikainen toimeentulo tulisi kartoittaa aina osana ohjaus- ja koulutuspalveluja. Opiskelijalle selvitetään hänelle parhaiten sopivat opintojen aikaiset toimeentulon muodot, mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen työn ohessa (mm. oppisopimuskoulutus) tai opintojen vaikutus hänen nykyisiin etuuksiin.
- **Edistetään jatkuvan oppimisen tavoitteita sosiaaliturvan uudistamisessa.** Jatkuvan oppimisen uudistuksen tavoitteet tulee huomioida osana sosiaaliturvan uudistamista.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET